

26 OKT 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 25/10/01

VERTROUWELIJK

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 10 1963

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

102

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 10 - 1963

(Tijdvak 1-10-'63 t/m 31-10-'63)

I N H O U D

	blz.
<u>I. Communisme Internationaal</u>	
De destalinisatie en het geschil Moskou/Peking	1
Adviezen van communistisch China in 1956	3
Recente Chinese publicatie "Over de kwestie Stalin"	4
Chroestsjow kameraad of vijand?	8
<u>II. Activiteiten van de Communistische Partij van Nederland</u>	
De loonstrijd als kapstok voor "eenheid van actie"	9
Het geslaagde Waarheid-festival 1963	10
Het bezoek van de PCF-delegatie aan de CPN	11
Betekenis van het gemeenschappelijk uitgegeven communiqué	12
Bijzonderheden over de hernieuwde scholing	15
<u>III. Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
Het komende WVR-beraad te Warschau	17
Landelijk opinie-onderzoek Nederlandse Vredesraad	17
Nieuw kaderblad van het ANJV	18
De voormalige verzetsstrijders; internationale en nationale besprekingen	19
Sowjet-Russische toeristen in Nederland	20
<u>IV. Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
De onrust in de havens	22
Demonstratie van bouwvakarbeiders e.a.	24
<u>Overzicht stakingen oktober 1963</u>	26
<u>Agenda</u>	30

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De destalinisatie als twistappel tussen Moskou en Peking

In de inmiddels befaamd geworden brief die de CP-China op 14 juni 1963 aan de CPSU zond ter precisering van haar opvattingen omtrent de algemene lijn van de internationale communistische beweging, werd met nauwelijks een woord gerept over de kwestie van de destalinisatie. Dit betekende niet, dat Peking dit punt van ondergeschikt belang achtte. Integendeel, de brief bevatte de duidelijke aanwijzing, dat de Chinezen ook de meningsverschillen over de persoon van Stalin op de agenda van het toen nog in het verschiet liggende topgesprek te Moskou geplaatst wensten te zien. Dat de CP-China zich met betrekking tot deze voor de communistische beweging zo uitermate belangrijke kwestie als de destalinisatie niet wenste uit te spreken in een document dat kennelijk pretendeerde van universele betekenis te zijn, zou veeleer gezien kunnen worden als een aanwijzing dat de Chinezen zich nog niet op ondubbelzinnige formuleringen over de figuur van Stalin wilden vastleggen. Weliswaar publiceerden de redacties van het Chinese "Volksdagblad" en het blad "Rode Vlag" op 13 september als commentaar op de "open brief" van de CPSU (14 juli 1963) een artikel "Over de kwestie Stalin", maar dit bevatte opmerkelijke reserves en naast duidelijke uitspraken ook tal van vaagheden.

Zoveel is dan ook wel opnieuw gebleken, dat de beoordeling van de persoon en het optreden van Stalin door opportunistische vertroebeld wordt en dat de partijleiders in Peking (zoals trouwens ook die in Moskou) op dit punt een zekere armslag trachten te houden. Volgens het Chinese artikel van 13 september kan waarschijnlijk zelfs in deze eeuw inzake de kwestie Stalin geen definitief oordeel worden gegeven.

De Chinese reactie op de destalinisatierede van 1956

In de zeven jaren die verlopen zijn sinds het XXste CPSU-congres zijn nog niet alle raadsels rond Chroestsjows zogenaamde geheime rede opgelost. Er zijn voldoende steekhoudende argumenten aan te voeren voor

de stelling, dat de destalinisatierede een van Chroestsjows grof gecalculerde initiatieven was. Er zou anderzijds met zeker geen slechtklinkende argumenten aannemelijk gemaakt kunnen worden, dat de Sowjet-Russische partijleider door meer liberale elementen in de topleiding van de CPSU tot onthullingen over Stalins misdaden geprest werd op een tijdstip dat hemzelf niet bijster gelegen kwam.

Hoe dit ook zij, Chroestsjows destalinisatierede was niet alleen in zoverre "geheim" dat zij geenszins voor publicatie zonder meer bedoeld scheen, maar ook in dien zin, dat geen van de delegaties der zusterpartijen op het XXste CPSU-congres - zelfs niet de altijd met zoveel onderscheiding behandelde delegatie van de CP-China - vooraf met betrekking tot de inhoud ervan werd gewaarschuwd, laat staan geraadpleegd. De Chinese gedelegeerde Chu Teh bevond zich op dit congres daardoor in het gezelschap van tal van andere sprekers, die de nagedachtenis van Stalin nog "argeloos" eerden, toen Chroestsjow reeds aanstalten maakte de overrompelende aanval op de eens als een halfgod geprezen leider te lanceren.

De Chinese partijleiding reageerde daarop naar buiten pas met een artikel in het "Volksdagblad" van 5 april 1956, dat - zo werd verklaard - een neerslag bevatte van discussies gehouden tijdens een uitgebreide zitting van het Politbureau. Blijkens dit artikel, getiteld "Over de historische ervaringen van de dictatuur van het proletariaat" achtte Peking het noodzakelijk, dat de communisten de fouten, in de communistische beweging gemaakt, aan een diepgaande analyse zouden onderwerpen.

"Sommigen zijn van mening", aldus het artikel, "dat Stalin in alle opzichten fout was. Dit is een ernstige vergissing. Stalin is een marxist-leninist van de eerste orde geweest, maar hij heeft als zodanig ook bepaalde ernstige fouten gemaakt en deze fouten niet ingezien. Wij moeten Stalin vanuit een historisch standpunt benaderen en zijn positieve en negatieve kanten aan een diepgaande en verantwoorde analyse onderwerpen om daaruit een nuttige les te kunnen trekken. Zowel zijn positieve als zijn negatieve kanten behoren tot de verschijnselen van de internationale communistische beweging en dragen het stempel van dit tijdperk".

Het was duidelijk dat de Chinese partijleiders Moskou hiermee waarschuwden niet te volharden in een subjectieve beoordeling en eenzijdige veroordeling van de figuur van Stalin. Zij beoogden bovendien het verschijnsel van het stalinisme en van de persoonsverheerlijking

theoretisch te verklaren, op welk punt Chroestsjow volgens hen volstrekt in gebreke was gebleven.

Het verschijnsel van de persoonscultus als symptoom van een verwijdering tussen het volk en zijn leider was, volgens Peking, een gevolg van een van de vele "tegenstellingen" (n.l. in dit geval tussen volk en leider), die in een socialistische maatschappij onvermijdelijk voorkwamen en waarvan de opheffing langs dialectische weg tot een zuivering van deze maatschappij moest leiden.

Deze theorie, die Moskou zo weinig acceptabel achtte, dat de "Prawda" (7 april 1956) een weergave van het Chinese artikel op dit punt kuiste, vond een nadere uitwerking in het "Volksdagblad" van 29 december 1956 onder de titel: "Nogmaals over de historische ervaringen van de dictatuur van het proletariaat". In dit artikel betoogde de Chinese partijleiding, dat Stalins fouten gezien moesten worden als de gewone - zij het soms ernstige - menselijke tekortkomingen die het functioneren van een overigens volmaakt staatsbestel kunnen belemmeren.

Er moest echter voor gewaakt worden, aldus Peking, dat men bij het optreden van een dergelijk verschijnsel geen twee soorten tegenstellingen met elkaar verwarde, namelijk de tegenstelling tussen hen die juist en hen die te goeder trouw onjuist handelen en de tegenstelling tussen vrienden en vijanden. "Wij moeten deze kameraden (die fouten hebben begaan) als kameraden behandelen en niet als vijanden; bij het bekritisieren van hun fouten moeten wij tegelijkertijd hun goede kanten verdedigen en niet alles wat van hen afkomstig is, verwerpen...."

Duidelijker kon het niet gesteld worden, dat Peking niet bereid was Moskou onvoorwaardelijk te volgen in een eventuele verdergaande ontluistering of een totale verguizing van Stalin, en wel omdat het werk van Stalin het werk was van een kameraad, niet van een klassevijand. Hij had door zijn fouten "niet-antagonistische tegenstellingen" * geschapen tussen hem en het Sowjet-volk en de communistische beweging. Het waren dus geen "antagonistische tegenstellingen" geweest als tussen klassevijanden. Daarom behoorde Stalin bekritiseerd, maar niet "vernietigd" te worden.

Pekings raadgevingen veronachtzaamd

De destalinisatiecampagne heeft een wisselend verloop gehad. De opstanden in Polen en Hongarije zijn er een direct gevolg van geweest en hebben op het proces een ernstige, hoewel tijdelijke terugslag gegeven.

*antagonisme = onoverbrugbare, niet te verzoenen tegenstelling

Onthullend zijn in dit verband de woorden van Chroestsjow in een speech op 17 januari 1957, toen hij reeds gevaar liep door de anti-partij-groep buiten spel gezet te worden: "Wij zijn de laatste tijd door het Westen van stalinisme beschuldigd. Maar als antwoord daarop hebben wij meer dan eens verklaard, dat volgens ons de titel 'stalinist' niet te scheiden is van de verheven titel van 'communist!.....

Stalin heeft de zaak van het marxisme-leninisme moedig en vastberaden verdedigd. Wij hebben hem dan ook niet bekritiseerd alsof hij een slecht communist zou zijn geweest, maar omdat hij zich aan zekere afwijkingen heeft schuldig gemaakt en ernstige fouten heeft begaan Moge God geven, bij wijze van spreken, dat elke communist in staat zou zijn te strijden zoals Stalin gestreden heeft."

Soortgelijke uitlatingen zouden ook later nog verschillende malen uit de mond van Chroestsjow zijn op te tekenen. De lofprijzingen werden echter schaarser naarmate het destalinisatieproces voortschreed en minder rekening behoefde te worden gehouden met weerspannige stalinistische elementen. Het XXIIste CPSU-congres (1961) rekende tenslotte definitief af met het voormalige idool van de communistische beweging.

Van een objectieve beoordeling van het Stalintijdperk, waarop Peking had aangedrongen, was echter nauwelijks sprake. In de strijd tegen de dogmatische anti-partij elementen in de CPSU, de Chinezen en de Albanezen, voelde Moskou zich er meer en meer toe gedrongen Stalin totaal te verloochenen. Het is niet te verwonderen dat als reactie daarop ook Peking en Tirana de objectiviteit met betrekking tot dit nog steeds kwetsbare punt uit het oog verloren en in de verdediging van Stalin verder gingen dan zij - of althans Peking - enige jaren terug nog voor wenselijk hielden.

"Over de kwestie Stalin"

In het artikel onder bovenvermelde titel dat de redacties van het Chinese "Volksdagblad" en het blad "Rode Vlag" op 13 september publiceerden als antwoord op de "open brief" van de CPSU wordt teruggegrepen op de beide artikelen "over de historische ervaringen van de dictatuur van het proletariaat", van april en december 1956.

De Communistische Partij van China heeft er onveranderlijk op aangedrongen, zo heet het, dat een totale objectieve en wetenschappelijk verantwoorde analyse zou worden gemaakt met betrekking tot Stalins verdiensten en fouten volgens de methode van het historisch materialisme en op grond van feiten die geschiedkundig vaststaan. De Chinese commu-

nisten hebben zich gekeerd tegen de subjectieve, grove en volkomen ontluistering van Stalin, die gebaseerd is op het historisch idealisme en gekenmerkt wordt door een opzettelijke verdraaiing van historische feiten.

De Chinese Communistische Partij heeft altijd het standpunt gehuldigd, dat Stalin inderdaad vergissingen en fouten heeft gemaakt die van ideologische, maatschappelijke en historische aard waren, zo vervolgt het artikel. Het is noodzakelijk kritiek te oefenen op fouten die Stalin werkelijk heeft begaan. Maar wij hebben ons er altijd tegen verzet dat Stalin wordt veroordeeld vanuit een onjuist standpunt en met gebruikmaking van onjuiste methoden. Stalins verdiensten en fouten dienen te worden gezien in het licht van de historisch-objectieve realiteit en een vergelijking toont aan, dat zijn verdiensten groter waren dan zijn fouten.....

In het verloop van het betoog wordt bepaald geen serieuze poging gedaan om deze vergelijking uit te werken en met voorbeelden te illustreren. Wel wordt met pathetische uitroepen onderstreept welke formidabele verdiensten Stalin heeft gehad voor de Sowjet-Unie en voor de communistische wereldbeweging, maar zijn feilen worden niet meer dan vagelijk aangeduid:

"In sommige opzichten week Stalin af van de leer van het dialectisch materialisme en verviel hij soms tot een metafysische en subjectivistische benadering van bepaalde problemen, tengevolge waarvan hij soms geen contact met de werkelijkheid en met de massa meer had. Bij moeilijkheden binnen en buiten de partij maakte hij zich bij bepaalde gelegenheden en ten aanzien van bepaalde kwesties schuldig aan het niet nauwkeurig onderscheiden van twee soorten tegenstellingen die essentieel verschillend zijn, tegenstellingen tussen onszelf en de vijand en tegenstellingen onder het volk en daarbij verwarde hij ook de verschillende methoden die nodig waren om tot een oplossing te komen. Op het gebied van de organisatie van partij en regering paste hij niet volledig de beginselen van het proletarisch-democratisch centralisme toe en tot op zekere hoogte handelde hij zelfs in strijd hiermee. Op het gebied van de betrekkingen met zusterpartijen en bevriende landen maakte hij enkele fouten. Hij gaf ook wel eens slechte adviezen binnen het kader van de internationale communistische beweging en deze fouten benadeelden de Sowjet-Unie en de internationale communistische beweging". (onderstr. dzz.)

Tegenover deze vaagheden steken de ontboezemingen over al het grootse dat Stalin in de ogen van Peking heeft gepresteerd wel bijzonder scherp af:

"Stalin leidde de CPSU en het volk van de Sowjet-Unie na Lenins dood en hij streed vastberaden tegen binnenlandse en buitenlandse vijanden. Hierdoor beschermde en consolideerde hij het voortbestaan van de eerste socialistische staat van de gehele wereld. Stalin leidde de CPSU en het volk van de Sowjet-Unie en het Sowjet-leger in een zware en bittere worsteling, die eindigde in de grote overwinning in de oorlog tegen de fascistten. Stalin verdedigde en ontwikkelde het marxisme-leninisme in de strijd tegen verschillende vormen van opportunisme, tegen de vijanden van Lenin, tegen de trotskisten, de volgelingen van Zinowjew, Boecharin en andere agenten van de bourgeoisie. Stalin heeft op onvergetelijke wijze bijgedragen aan de successen van het internationale communisme en een groot aantal onsterfelijke marxistisch-leninistische werken geschreven. Stalin gaf leiding aan historische worstelingen en hij toonde zich te allen tijde een onverzoenlijke vijand van de imperialisten en alle reactionairen. Stalins activiteiten waren ten nauwste verbonden met de strijd van de grote CPSU en het grote Sowjet-volk en zijn voor altijd onafscheidelijk verbonden met de revolutionaire strijd van de volken der gehele wereld. Stalins leven was dat van een groot marxist-leninist en een groot proletarisch en revolutionair strijder".

Wanneer dit alles gezegd kan worden van een zo volkomen verguisde figuur, dan is het duidelijk dat de aarts-verguizer Chroestsjow de nodige verwijten te horen zal krijgen. In het artikel wordt Chroestsjow dan ook ronduit belachelijk gemaakt en aldus gehoond:

"Chroestsjow heeft Stalin een 'bandiet' genoemd. Betekent dit niet dat een 'bandiet' lange tijd aan het hoofd heeft gestaan van het eerste socialistische land ter wereld? Het grote Russische volk en alle revolutionaire volkeren ter wereld verwerpen deze laster volkomen!

Chroestsjow heeft Stalin een 'gek' genoemd. Betekent dit niet dat de CPSU, die gedurende tientallen jaren een heldhaftige revolutionaire strijd heeft gevoerd, een stommeling en een 'gek' tot leider had? De Russische communisten en alle marxisten-leninisten verwerpen deze laster volkomen!

Chroestsjow heeft Stalin een 'idiot' genoemd. Betekent dit

niet dat het grote Russische leger, dat zegevierde in de anti-fascistische oorlog, een 'idiot' tot opperbevelhebber had? De roemrijke Sowjet-bevelhebbers en soldaten en alle anti-fascistische strijders over de gehele wereld verwerpen deze laster volkomen!

Chroestsjow heeft Stalin een 'moordenaar' genoemd. Betekent dit niet dat de internationale communistische beweging gedurende tientallen jaren een 'moordenaar' tot leermeester heeft gehad? De communisten van de gehele wereld, de Russische communisten meegerekend, verwerpen deze laster volkomen!"

Het artikel besluit met de wens: "Wij zouden kameraad Chroestsjow oprecht willen adviseren zijn fouten in te zien en terug te keren tot het pad van het marxisme-leninisme. Lang leve de grote revolutionaire leer van Marx, Engels, Lenin en Stalin!" (onderstreept dzz.)

Conclusie

Aan de inhoud van dit artikel in het "Volksdagblad" en de "Rode Vlag" kan waarschijnlijk niet hetzelfde gewicht worden gehecht als aan de beide beschouwingen van 1956 "over de historische ervaringen van de dictatuur van het proletariaat".

Er werd ditmaal niet uitdrukkelijk bij vermeld, dat deze publicatie steunde op besprekingen van de hoogste partijleiding, zoals in 1956 het geval was. Het is overigens echter ondenkbaar, dat een dergelijk belangrijk artikel zou kunnen verschijnen zonder instemming van de partijleiding.

Bij vergelijking van de drie artikelen (resp. van 1956 en 1963) dringt zich de vraag op of de Chinezen de rol van Chroestsjow in de Sowjet-Unie en in de internationale communistische beweging wel aan dezelfde maatstaven afmeten als eertijds de rol van Stalin. Soortgelijke tegenstellingen als ten tijde van de persoonscultus bestonden tussen Stalin en het Sowjet-volk en de communistische beweging, zouden in de toekomst weer kunnen ontstaan, betoogde Peking in 1956. Maar de implicatie van het Chinese betoog was, dat deze (niet-antagonistische) tegenstellingen kwesties waren tussen "kameraden" en geen kwesties tussen "klassen" en "klassevijanden".

Bij het bekritisieren van de fouten van Chroestsjow zouden zij dan, volgens hun eigen woorden, "tegelijkertijd zijn goede kanten moeten verdedigen en niet alles wat van hem afkomstig is, mogen verwerpen".

- 1957 - Dat de Chinezen ten aanzien van Chroestsjow niet overeenkomstig deze theorie denken; zou erop kunnen duiden, dat zij de tegenstellingen - door Chroestsjow in de communistische beweging beweeggebracht - van antagonistische, met andere woorden van onoverbrugbare en niet te verzoenen aard achten. Door Stalin te verguizen, aldus het artikel van 13 september, besmeurde Chroestsjow in feite het Sowjet-stelsel en de Sowjetstaat. Wat dit betreft overtrof zijn laster die van de renegaten Kautsky, Trotsky, Tito en Djilas. Nog wordt de Sowjet-leider in dit artikel aangeduid als "kameraad Chroestsjow", maar de wijze waarop deze Chinese critici hem attaqueren geeft te denken. In feite zien zij hem al niet meer als "kameraad" maar als "vijand" - een vijand van het Sowjet-volk, van de arbeidersklasse en van de internationale communistische beweging, die zo spoedig mogelijk onschadelijk moet worden gemaakt.

H O O F S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De loonstrijd

De CPN-activiteit stond in de afgelopen maand begrijpelijkerwijs voornamelijk in het teken van de strijd op het loonfront. Naast de berichtgeving in "De Waarheid" kwam dit bijvoorbeeld tot uitdrukking in het optreden van de communisten in de Tweede Kamer. Zo drong Marcus Bakker er bij de werknemersorganisaties en de arbeiders zelf op aan vooral forse loonsverhogingen te eisen.

Het dagelijks bestuur van de CPN gaf voorts een verklaring uit over de loonstrijd, waarin met name het realiseren van de "uitkering ineens" essentieel werd geacht. Uit deze verklaring bleek verder, dat de communisten in deze loonstrijd een onverwachte gelegenheid zagen hun streven naar eenheid van actie met de socialistische kracht bij te zetten. In dit verband werd o.m. de stelling geponeerd dat versterking van het NVV als "klasse-organisatie van de Nederlandse arbeiders" thans dringender dan ooit geboden was.

Paul de Groot wakte de arbeiders daarenboven op het loonoverleg niet over te laten aan de vakbondsleiders maar het "op straat" te brengen, d.w.z. door acties en demonstraties in de bedrijven te ondersteunen. (Waarheid 18 oktober.)

Waarheid-festival 1963

Deze jaarlijkse feestelijke toogdag van de CPN voor haar leden en sympathisanten onder de naam Waarheid-festival (vroeger gehouden in de openlucht als Waarheid-zomerfeest) stond eveneens in het teken van de loonstrijd. Dit jaar vond het plaats op zondag 27 oktober in de Europa-hal van het RAI-gebouw te Amsterdam. Naar schatting 15.000 personen hebben daar die dag voor kortere of langere tijd vertoefd. Zoals gebruikelijk stonden in de hal en in enkele belendende zaaltjes markt- en kermiskramen. Ook waren er exposities van produkten uit Oosteuropese landen alsmede stands van communistische reisdiensten en van adverteerders in "De Waarheid". De uitgeverij en partijboekhandel "Pegasus" had een grote stand ingericht, waarbij in luipaardvellen

gehulde personen het platenboek "Mensen in de oertijd" aanprezen. "De Waarheid" zelf bleek een tentoonstelling te hebben ingericht van historisch materiaal: foto's, illegale bladen uit 1940-1945 en de vooroorlogse "Tribune".

Voorts was er een vrij omvangrijke collectie beeldhouwwerken en schilderijen geëxposeerd. In de hal werd op een groot podium van 's morgens 10 uur af de finale gebracht van een concours van jeugdige amateur-kleinkunstenaars. De voorwedstrijden in dit concours waren al eerder in gehouw Felix Meritis gehouden.

Des namiddags was er tot vijf uur een non-stop-programma van bekende artisten uit Nederland (onder wie ook ditmaal weer Bueno de Mesquita), Frankrijk (een volksdansgroep) en de USSR (enkele leden van het in Nederland vertoevende Sowjet-variété-ensemble, "Estrada").

Het belangrijkste deel van het festival was de "centrale meeting" onder leiding van CPN-voorzitter Paul de Groot, een samenkomst waaraan ca. 10.000 personen deelnamen. Met een korte rede verwelkomde De Groot omstreeks een uur in de middag alle aanwezigen en in het bijzonder de PCF-delegatie die dezer dagen de gast was van de CPN, alsmede een Vlaamse afgevaardigde van de Belgische CP. Deze buitenlandse gasten waren met hem op het podium gezeten. De partijvoorzitter las een telegram voor van de "Prawda" en hekelde de Nederlandse regering, omdat zij het aan Oosteuropese delegaties onmogelijk had gemaakt aanwezig te zijn.

De grote politieke rede werd ditmaal uitgesproken door Joop Wolff, lid van het dagelijks bestuur van de CPN en lid van de hoofdredactie van "De Waarheid". Het festival stond in het teken van verschillende leuzen, maar het hoofdthema van de door Wolff gehouden toespraak was het CPN-beleid terzake van de loonvorming in Nederland. Natuurlijk werd ook de nodige aandacht besteed aan "De Waarheid" als instrument van de arbeiders, tot de instandhouding en versterking waarvan hij tot uiterste krachtinspanning opriep. Het publiek beantwoordde de feestrede door staande de Internationale te zingen. In een slotwoord stelde De Groot voor ter gelegenheid en de op handen zijnde herdenking van de Oktober-revolutie een telegram te zenden aan het centraal comité van de CPSU.

(Blijkens verslagen in "De Waarheid" waren niet alleen van de "Prawda" maar ook van een aantal andere communistische kranten telegrammen ontvangen.)

Geconcludeerd mag worden dat de CPN, die in het algemeen kosten noch moeite spaart om de Waarheid-festivals tot een succes te maken,

hierin ook ditjaar slaagde. Dat een afvaardiging der grote Franse zusterpartij daarvan getuige was, zal de organisatoren nog te meer voldoening hebben geschonken.

Bezoek PCF-delegatie

De activiteit van de partij op het loonfront en haar besognes rond de viering van het Waarheid-festival overschaduwden voor een deel het reeds in het vorige maandoverzicht aangekondigde bezoek van een Franse partijdelegatie. Deze arriveerde op 23 oktober per auto in Amsterdam en stond onder leiding van Jeanette Vermeersch (echtgenote van de PCF-leider Maurice Thorez), lid van het dagelijks bestuur dezer partij en lid van de Franse Senaat. Verder maakten Paul Courtieu en Georges Thevenin, leden van het centraal comité van de PCF, er deel van uit.

Evenals onlangs de leider van de Italiaanse delegatie L. Romagnoli, viel Jeanette Vermeersch tijdens haar verblijf in Nederland onder meer een officiële rondleiding door de gebouwen van de Tweede en de Eerste Kamer ten deel. Zij was daarbij vergezeld door de CPN-bestuursleden Annie Averink (lid Eerste Kamer) en Marcus Bakker (lid Tweede Kamer). Dat Marcus Bakker en niet Paul de Groot (eveneens lid Tweede Kamer) hier "acte de présence" gaf, was kennelijk een gevolg van het op 7 oktober gegeven "advies" van het dagelijks bestuur van de CPN aan haar Kamerfractie om De Groot (om gezondheidsredenen) op diens verzoek te ontheffen van het voorzitterschap van de partijfractie in de Tweede Kamer en Marcus Bakker daarmee te belasten.

Gedurende het verblijf van de Franse delegatie in Nederland (dat tot en met zondag 27 oktober duurde) werd weinig bekend aangaande de inhoud van haar overleg met de CPN-leiding. Zo deelde "De Waarheid" van 24 oktober alleen mede, dat de Franse kameraden grote belangstelling toonden voor "de verschillende aspecten van de situatie en de strijd van de arbeidersbeweging in ons land".

Omtrent het besprokene werd eerst meer bekend uit het gemeenschappelijk communiqué, dat in "De Waarheid" van 30 oktober werd gepubliceerd. Vergelijking ervan met het communiqué, dat na afloop van het Italiaanse bezoek werd uitgegeven, leerde dat het naast veel punten van overeenkomst (t.a.v. kernstopacckoord, niet-aanvalsverdrag tussen de landen van de NAVO en het Warschaupact, atoomvrije zônes, het gevaar van de as Bonn-Parijs) ook een aantal opmerkelijke punten van verschil aangeeft.

Allereerst viel de meer kritische toon t.a.v. de EEG op. Sprak het CPN-PCI communiqué alleen over de noodzaak van strijd tegen "de uitbuiting door de monopolies", in de jongste gemeenschappelijke verklaring werd duidelijk geformuleerd, dat met name de Gemeenschappelijke Markt - overeenkomstig de verwachting van de zes partijen op de conferentie te Brussel van maart j.l. - heeft geleid tot een verslechtering van de toestand van de arbeiders en van alle "niet-monopolistische lagen der bevolking".

In de strijd tegen de macht der monopolies werd vooral de eenheid van communisten en socialistten van bijzondere betekenis geacht. Van CPN-zijde werden de in dit opzicht in Frankrijk behaalde resultaten "een bron van inspiratie" genoemd.

In de tweede plaats viel het op, dat in het Frans-Nederlandse communiqué zoveel aandacht werd gewijd aan de betekenis van de zgn. nationale bevrijdingbeweging, die "een enorme kracht in de strijd voor de wereldvrede" werd genoemd. Beide delegaties achtten het noodzakelijk "de bevrijdingsstrijd" te ondersteunen en daarnaast hun "actieve solidariteit" met "de nationale en democratische krachten" van de reeds gedekoloniseerde landen te versterken. (Opm.: Voor de CPN zou dit o.m. het aanhalen van de banden met de PKI - Partai Komunis Indonesia - kunnen betekenen.)

Een derde punt van verschil betrof de scherpere kritiek op de houding van de Chinese partijleiding. Sprak het Italiaans-Nederlandse communiqué in dit verband van de "betreurenswaardige lijn", in dat van CPN-PCF werd gerept van de "schadelijke en gevaarlijke algemene lijn". Verwierpen de eerstgenoemde delegaties "met beslistheid deze lijn, evenals de pogingen tot fractievorming", de delegaties van PCF en CPN gingen verder en namen "met verontwaardiging tegen de (Chinese) scheurmakers-activiteit, strijdig met de principes van het proletarisch internationalisme" stelling.

In het Frans-Nederlandse overleg sprak men zich voorts uit voor het houden van een conferentie van alle communistische partijen - "op het meest geschikte moment" - ter vaststelling van de algemene lijn van de internationale communistische beweging, "rekening houdend met de veranderingen die zich hebben voorgedaan".

Tenslotte aanvaardde de CPN-leiding een uitnodiging om een tegenbezoek aan de Franse zusterpartij te brengen, evenals zij tevoren een soortgelijke invitatie van de PCI-delegatie had aangenomen.

Duiden de verschillen in de beide communiqués enerzijds op de overigens wel bekende, onderling afwijkende visie van PCI en PCF op een aantal actuele politieke vraagstukken (als de EEG, de nationale bevrijdingsbeweging en het geschil tussen Moskou en Peking), anderzijds vormen zij een illustratie van de geringe "eigen" inspraak van een kleine partij als de CPN bij overleg met dergelijke grote partijen.

Met name t.a.v. het geschil Moskou/Peking heeft Paul de Groot zich moeten neerleggen bij een opvatting, die hem waarschijnlijk niet uit het hart gegrepen zal zijn.

Eenheidsperikelen

Blijkens het communiqué over het aftreden van De Groot als voorzitter van de CPN-fractie in de Tweede Kamer (Waarheid, 8 oktober) gaat het dagelijks bestuur er vanuit, dat de fractie zal optreden in "de geest van de politiek van de partij" en daarbij krachtig de hand zal houden aan "de collectiviteit".

Wellicht gaat achter deze woordkeus een vermaan schuil aan het adres van Marcus Bakker. Hem werd in het verleden - met name door Paul de Groot - nog al eens verweten "op te gaan" in het Kamerwerk, daarbij voorts "individualistisch" op te treden en zich te veel te "verbroederen" met de leden van andere fracties.

Het communiqué maakte in elk geval nog weer eens duidelijk, dat de CPN-fractie in ons parlement zich strikt dient te houden aan de politieke richtlijnen van het dagelijks bestuur. Ook in het verleden werd zodanig advies meermalen aan partijfunctionarissen in openbare lichamen (Staten-Generaal, Provinciale Staten, Gemeenteraden) gegeven, vooral als het streven naar eenheid van actie met de socialistische centraal stond. De bedoeling ervan was steeds om de communisten juist onder die omstandigheden erop te wijzen, dat zij bij het streven naar eenheid van actie geen "ideologische concessies" mogen doen.

Dit verklaart bijvoorbeeld ook waarom de communistische raadsfracties in september 1962, toen vele CPN-ers in gemeentelijke raadscommissies werden verkozen, de nodige instructies ontvingen voor het volgen van de correcte politieke lijn. Juist de actualiteit van de eenheidspolitiek maakte ook landelijke coördinatie van en instructie voor het gemeenteraadswerk noodzakelijk. Met deze taak werd in de vorige herfst de partijbestuurder Harry Verheij belast.

Dat de CPN in het kader van haar eenheidspolitiek overigens toch wel een bijzondere plaats toekent aan het gemeenteraadswerk, bleek

o.m. uit een recente beschouwing van Verheij ('Politiek en Cultuur', no. 10 - oktober 1963). Zoals de CPN met de PvdA en de PSP zou willen en kunnen samenwerken op basis van een gemeenschappelijk "oppositie-program", zo moet ook in de gemeenteraden en in de gemeentelijke raadscommissies door de fracties van deze partijen een "platform van gemeenschappelijke eisen" kunnen worden gevonden, meende de schrijver. De communisten zijn bereid om "elk voorstel, dat in het belang is van de werkers" te ondersteunen. De CPN-ers moeten in dit raam z.i. overigens niet alleen de sociale belangen van de arbeiders verdedigen: dit zou een sectarische houding zijn. Ook voor "de gerechtvaardigde belangen van andere klassen en groeperingen" moeten zij zich inzetten, en wel zò "alsof het haar eigen belangen waren". Pas dan zal de CPN het vertrouwen van deze "andere" groepen kunnen winnen. Met name moet worden afgerekend met de nog in een aantal plaatsen bestaande opvatting, "dat de PvdA de hoofdvijand is, waarop in de gemeenteraad het vuur moet worden gericht".

Om de gestelde taken goed te kunnen verrichten is het anderzijds nodig, - zo adviseerde Verheij, in dezelfde geest dus als het dagelijks bestuur t.a.v. de Kamerfractie deed - de partijlijn goed te bestuderen en te volgen, in direct contact met de plaatselijke partijafdelingen. Aldus zou onjuiste toepassing ervan kunnen worden voorkomen.

Was Verheij nog zo voorzichtig om te spreken over vertrouwen, dat moeizaam moest worden gewonnen, Paul de Groot waagde het intussen te schrijven over vertrouwen, dat z.i. reeds gewonnen was. In het slotartikel (Waarheid, 3 oktober) van een reeks beschouwingen over de reacties in de "Nieuwe Rotterdamse Courant" op zijn rede van 18 juli, betoogde de partijvoorzitter namelijk, dat "het oude anti-communisme" is afgesleten en dat de communistische standpunten meer en meer gehoor beginnen te krijgen. Het feit, dat de CPN uitgaat van haar eigen ervaringen en haar "Nederlandse" doelstellingen, was daar naar De Groots mering niet vreemd aan.

De scholing

Op 12 september j.l. keerden de CPN-kaderleden Nico Clerx en Wim Nieuwenhuyse als laatsten van de Nederlandse communisten die dit jaar de CPSU-scholingscursus aan de Hogere Partijsschool in Moskou volgden, in Nederland terug.

Hun onmiddellijke aanstelling als partij-instructeur - Clerx

voor organisatie en scholing in Rotterdam en Nieuwenhuysse voor organisatie en scholing in de Zaanstreek - duidt op het nog steeds acute gebrek aan goed geschoold CPN-kader.

Het voornaamste middel dat de partijleiding hanteert om de ideologische achtergrond van de leden te verruimen, is de scholing gedurende de wintermaanden.

Aan de basisscholing, die - eens per 14 dagen - in de vorm van populaire lezingen gegeven wordt in de afdelingen, behoren in de eerste plaats alle gewone partijgenoten deel te nemen. Als spreker fungeert in het algemeen een districtsbestuurder of een ander goed geschoold kaderlid.

De kaderscholing is gericht op een meer diepgaande studie en staat open voor districtsbestuurders en veelbelovende partijgenoten. Ze wordt gegeven door instructeurs, die het partijbestuur daartoe speciaal aanstelt. Hoewel het in de meeste districten gebruikelijk is om gedurende het gehele winter-seizoen kaderscholing te geven en wel doorgaans eens per maand, heeft het partijbestuur ook ruimte gelaten voor andere mogelijkheden. In Amsterdam bijvoorbeeld, waar districtsbestuurder Nico Luirink is aangesteld als algemeen scholingsleider, bestaat het instituut van "maandscholing", d.w.z. dat een aantal kaderleden aan het begin van het scholingsseizoen gedurende een maand (2 à 4 avonden per week) een intensieve scholing krijgt. Tijdens deze maand zijn zij vrijgesteld van ander partijwerk. Na afloop van deze "maandscholing" worden de cursisten capabel geacht zelf de basisscholing in de afdelingen te geven.

Naast deze specifieke partijscholing ligt het in de bedoeling om, evenals het vorige seizoen, studie-ochtenden en openbare lezingen te organiseren in het Amsterdamse "Felix Meritis". Deze, voor alle belangstellenden openstaande bijeenkomsten, gaan zogenaamd uit van het "Instituut voor Politieke Ontwikkeling", een camouflage-naam die vooral moet dienen om ook niet-partijgenoten te trekken.

Het scholingsseizoen 1963-1964 werd op 5 oktober geopend met een studiebijeenkomst in Felix Meritis, die "De Waarheid" aankondigde als toegankelijk voor partijgenoten en andere belangstellenden. Jaap Kleijn, in de CPSU geschoold en na zijn terugkeer op 1 augustus uit Moskou door het partijbestuur aangesteld als landelijk instructeur, hield een inleiding over het ideologisch handboek van de Sowjet-Russische auteur P. Nikitin: "Kapitalisme en Socialisme". In dit werk

zijn de economische theorieën van Marx en Lenin op bevattelijke wijze uiteengezet. Aangezien het komende scholingsseizoen de "politieke economie" tot onderwerp zal hebben, is dit handboek tot verplichte leerstof verklaard.

Sinds mei 1963, toen de uitgeverij Pegasus het in een Nederlandse vertaling uitbracht, zijn er al meer dan 2500 exemplaren van verkocht. Naast "Kapitalisme en Socialisme" wordt bestudering en bespreking van de artikelen in "De Waarheid" aanbevolen om de scholing "aktueel en levendig" te houden.

Het grote probleem echter waar de CPN-leiding bij voortdurende worstelt, is de geringe animo der partijgenoten voor het volgen van scholingscursussen. In de praktijk komt het er dan ook op neer dat slechts een gering percentage van de leden (minder dan 10 %) enigerlei scholing krijgt en dan nog onregelmatig.

H O O F D S T U K III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Vredesbeweging

Van een controverse tussen de Chinese en Sowjet-Russische leden van de Wereldvredesraad bleek opnieuw tijdens een bijeenkomst van het presidium van de raad, die eind september in Wenen plaatsvond. De Chinese gedelegeerde weigerde als enige zijn stem te geven aan een ter vergadering aangenomen communiqué, waarin de bijeenkomst werd aangekondigd van de voltallige Wereldvredesraad, van 28 november tot 2 december a.s. te Warschau. Voor deze buitengewone raadszitting zullen eveneens vertegenwoordigers worden uitgenodigd van pacifistische organisaties en individuele personen, die streven naar internationale ontspanning en ontwapening.

Het kernstopaccòord, zo werd gesteld, is een eerste stap naar die begeerde internationale ontspanning en algehele volledige ontwapening. Te Warschau zullen de volgende thema's ter discussie worden gebracht: uitbreiding van het beperkte kernstopaccòord tot een algehele stopzetting van de kernproeven; vorming van atoomvrije zônes; erkenning van de nationale onafhankelijkheid; opheffing van iedere vorm van kolonialisme en internationale samenwerking op economisch, sociaal en cultureel terrein. Als einddoel staat de WVR voor ogen het verbod en de afschaffing van alle massavernietigingswapenen; opheffing van alle buitenlandse militaire bases en aanzienlijke vermindering van de conventionele wapenen.

Het presidium van de Wereldvredesraad heeft in het bedoelde communiqué met geen woord gerept over de wenselijkheid van het sluiten van een niet-aanvalsverdrag tussen de landen van de NAVO en die van het Pact van Warschau. Momenteel houdt de Nederlandse Vredesraad (NVR) juist over dit punt een landelijk opinie-onderzoek (zie MO-9/'63). In een kort manifest (oplage 20.000), dat de NVR in het kader van deze enquête verspreidt, wordt de mening uitgesproken dat de Nederlandse regering het initiatief tot een dergelijk verdrag diende te nemen en daarnaast een begin zou kunnen maken de oorlogslasten te verlagen.

Jeugdbeweging

ANJV-campagne voor een kortere werkweek

Op een 5 en 6 oktober in Haarlem gehouden landelijke conferentie besloot het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) te starten met een petitionnementsactie voor verkorting van de werkweek voor jongeren. Van de regering worden maatregelen verlangd om te komen tot een 8-urige werkdag met een maximum van 40 uur per week. Het hoofdbestuur heeft een werkgroep van 12 jongeren benoemd, die onder leiding van het ANJV-secretariaat moet bewerkstelligen dat binnen korte tijd 25.000 handtekeningen worden bijeengebracht. Het verbond hoopt door deze actie bovendien vele contacten te kunnen leggen met jonge bedrijfsarbeiders.

Reeds op het 9de verbondscongres, bijna een jaar geleden in Rotterdam gehouden, kondigde het hoofdbestuur een dergelijke campagne aan, die in maart 1963 had moeten beginnen. Doordat het ANJV het destijds evenwel te druk had met de voorbereidingen voor de 3de Protestfietstocht Volkel-Soesterberg-Amsterdam, bleef een petitionnementsactie toen achterwege.

Organisatorische vraagstukken

De circa 150 deelnemers aan de conferentie besteedden voorts grote aandacht aan organisatorische vraagstukken, waarmede het nog steeds niet wil vlotten. Vooral aan het belangrijk geachte zogenaamde clubwerk hapert nog veel. Volgens het ANJV-hoofdbestuur is het niet belangrijk welke clubs er komen, maar dat ze er komen. Om het clubwerk te stimuleren werd begonnen met het uitgeven van een zeer bescheiden gestencild Hobby-bulletin.

Besloten werd een nieuw kaderblad onder de naam "Positief" het licht te doen zien. Het komt in de plaats van "Ruim Baan", dat al geruime tijd niet meer verschenen is. Het zal voor ieder ANJV-lid verkrijgbaar zijn. De redactie wil de inhoud ervan positief afstemmen op alle nieuwe initiatieven en ideeën die in het ANJV naar voren zullen komen. Ook is men van plan in dit kaderblad een aantal politieke vraagstukken te behandelen.

Voorts besloot de conferentie een ledenwerfactie met aantrekkelijke prijzen te gaan voeren. Tot het eind van dit jaar wil het ANJV 750 nieuwe leden proberen te werven.

Vrouwenbeweging

Voor goedkoop aardgas

Het hoofdbestuur van de Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB) heeft in zijn zitting van 5 september besloten een landelijke campagne te gaan voeren voor goedkoop aardgas. In een kleine brochure (oplage 20.000 exemplaren) wordt er bezwaar tegen gemaakt dat "de grote monopolies", hier verenigd in de Gas-Unie, het aardgas gaan exploiteren. Bovendien mogen de kosten, verbonden aan de distributie en de ombouw van de apparatuur, niet ten laste komen van de arbeiders, aldus de brochure. De NVB is van plan met de brochures te colporteren en voorts manifesten over hetzelfde onderwerp te verspreiden alsmede zoveel mogelijk handtekeningen te verzamelen.

Verzetsbeweging

Internationaal

Het maandblad van de FIR, de "Fédération Internationale des Résistants", publiceerde een uitvoerig verslag van de zitting van het Bureau, die van 26 tot 28 september in Praag werd gehouden. Zoals vermeld in het vorige MO had ook de secretaris van "Verenigd Verzet 1940-1945", Gerrit Blom, daaraan deelgenomen.

In deze bijeenkomst van topfunctionarissen der Europese communistische beweging van voormalige verzetsstrijders werd veel aandacht besteed aan het bereikte kernstopacckoord, waarover men zich tevreden toonde. Het einddoel van verdere onderhandelingen werd in de vergadering als volgt gepreciseerd: definitieve vaststelling van de huidige grenzen van de beide Duitse staten; instelling van een atoomvrije zône in Midden-Europa; opheffing van buitenlandse militaire bases en in het bijzonder van bases van de "Bundeswehr" (het Westduitse leger) in andere landen.

Bij vergelijking van de wensen van de FIR op het gebied van de internationale politiek met die van de Wereldvredeesraad - zie hiervoor - kan eens te meer worden vastgesteld, dat de verzetsbeweging bepaalde punten uit het actieprogram van de vredesbeweging overneemt. Deze worden door de FIR gekoppeld aan specifieke agitatie tegen "revanchisme en fascisme" in de Bondsrepubliek en tegen samenwerking in NAVO-verband met deze republiek.

Nationaal

"Verenigd Verzet 1940-1945" belegde begin oktober een bijeenkomst van de Landelijke Raad, met genodigden. Het werkprogram voor het winterseizoen was o.m. onderwerp van bespreking. Er zal een actie worden gevoerd om de plaatselijke afdelingen tot activiteit aan te sporen. Ten behoeve van het bulletin van het "Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers" zal een werfcampagne voor nieuwe abonnees worden gevoerd.

Opnieuw werd door "Verenigd Verzet" solidariteit betuigd met de Westduitse "Vereinigungen der Verfolgten des Naziregimes" (VVN). In het kader van de actie tegen de legering van Duitse troepen in Budel zullen zogenaamde "vosse-kaarten" worden verkocht. Deze kaarten tonen de caricatuur van een Duitse militair, met als opschrift: "De vos verliest wel zijn haren maar niet zijn nazi-medailles". De kaarten kunnen bij wijze van protest worden verzonden naar de Staten-Generaal in Den Haag of worden ingeleverd bij "Verenigd Verzet" voor aflevering aan het "Bundeskanzleramt" in Bonn.

Gerrit Blom bracht de Landelijke Raad verslag uit van de zitting in Praag. Hij deelde o.m. mede, dat het Bureau van de FIR antifascisten en vredesstrijders mede aanspoorde te ijveren voor een niet-aanvalsverdrag tussen NAVO- en Warschaupact-landen. Het maandblad van de FIR had daarvan geen melding gemaakt en in de resoluties van het Bureau dezer organisatie was er evenmin iets over te vinden (zie hiervoren).

Mogelijk dienen Bloms mededelingen in dit opzicht alleen maar als een ruggesteuntje voor de desbetreffende actie van de Nederlandse Vredesraad.

De Amsterdammers Chris Smit en Simon Korper en de Hagenaar Jo Spier werden begin oktober door "Verenigd Verzet" afgevaardigd naar het congres van de VVN in Frankfort a.d. Oder.

Sowjet-Russische toeristen in Nederland

Voor een tiendaags bezoek aan ons land arriveerden op 19 oktober zestien leden van de Sowjet-Russische vriendschapsvereniging "USSR-Nederland" op Schiphol. De toeristen - allen vooraanstaande intellectuelen - werden op het vliegveld verwelkomd door de Sowjet-Russische

ambassadeur Iwan Toegarino en een viertal hoofdbestuursleden van de vereniging "Nederland-USSR". De organisatie van de reis was opgedragen aan Lissone-Lindeman en het programma vermeldde bezoeken aan Amsterdam, Arnhem, Rotterdam en Den Haag, alsmede trips naar Volendam, Marken, Aalsmeer, Hilversum, de Hoge Veluwe, de afsluitdijk en Kinderdijk. Op verzoek van Intourist waren er voor de medici onder het gezelschap voorts excursies in opgenomen naar het Sint Antonius-ziekenhuis te Utrecht en het Wilhelmina-gasthuis in Amsterdam.

Het hoofdbestuur van "Nederland-USSR" en het bestuur van de afdeling Amsterdam bereidden de gasten een ontvangst in Krasnapolsky. De woordvoerder van het Sowjet-Russische gezelschap, professor A.P. Preobrazienskiy, uitte daarbij zijn waardering voor de hartelijkheid die hem en zijn metgezellen overal in Nederland ten deel viel en voor de collegialiteit waarmee vakgenoten hen tegemoet waren getreden.

Op 24 oktober kwam een tweede groep Sowjet-Russen in Nederland aan, een artistengezelschap, dat onder de naam "Estrada" voorstellingen zou geven in Utrecht, Haarlem, Rotterdam, Nijmegen, Den Haag, Groningen en Amsterdam (impresario Bob Peters). Enige leden van "Estrada" luisterden het jongste Waarheidfestival mede op (zie hfdst. II).

H O O F D S T U K IV

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Stakingen en demonstraties

De CPN en het daarmee verbonden Centrum voor Eenheid in de Vakbeweging en Klassenstrijd (de voormalige EVC-1958) hielden zich ook in oktober j.l. vooral met de "loonstrijd" bezig. In het Centrum-blad "Vakbondseenheid" en in de zogenaamde bedrijfsblaadjes van de CPN, (die geregeld nabij de diverse grote bedrijven werden verspreid) stelden zij zich in het algemeen achter de eisen van de bonafide vakverbonden, waarbij zij echter pleitten voor een onmiddellijk openbreken van de c.a.o.'s en opriepen tot actie om pressie uit te oefenen op de loononderhandelaars.

In het vorige maandoverzicht werd vermeld dat de communisten, werkzaam bij de ALM, een belangrijk aandeel hadden gehad in de gang van zaken welke de directie van deze scheepswerf deed besluiten tot het toekennen van loonsverhogingen buiten de c.a.o. om, als gevolg waarvan het vigerende loonsysteem ernstig in gevaar kwam. Ook in de recente, nogal spectaculaire stakingen en demonstraties van havenarbeiders en bouwvakarbeiders te Amsterdam hebben de communisten een leidende rol gespeeld.

De onrust in de havens

Evenals bij het personeel van veel andere bedrijven, heerste onder de havenarbeiders een gespannen sfeer, die de vorige maand (op 18 en 19 september) al had geleid tot een korte staking van beperkte omvang. Op vrijdag 11 oktober en in het daarop aansluitende weekeinde legde een aantal arbeiders bij enkele havenbedrijven (o.a. het Verenigd Cargadoors Kantoor) het werk neer. Het communistische actie-comité vergaderde in die dagen geregeld en verspreidde op 11 oktober een pamflet, dat als een oproep tot staken kon gelden. De transportbond aangesloten bij het Centrum (de ABT), gaf enige dagen later een pamflet uit. De staking bij het VCK breidde zich echter niet uit. Een aantal personeelsleden van de Stoomvaart Maatschappij Nederland ontving op 21 oktober een bijzondere beloning van + f 50,-- voor vuil werk, conform de bepalingen van de c.a.o. Dit kwam andere werknemers

ter ore, die, toen hun eenzelfde uitkering werd geweigerd, des middags enige uren in staking gingen. De directie dreigde met schorsing van de stakers. De avondploeg weigerde hierop aan het werk te gaan. De volgende ochtend stelde het communistische actie-comité de havenarbeiders door middel van een pamflet in kennis van het gebeurde. Het volgde de beproefde tactiek door op te roepen tot het bijwonen van een vergadering, die dezelfde dag te 2 uur n.m. in 'Bellevue' zou worden gehouden. Het gevolg was dat het werk in de havens in de loop van de ochtend bijna overal kwam stil te liggen en een zo groot aantal stakers aan de oproep gehoor gaf, dat het actie-comité besloot een openlucht-bijeenkomst op een terrein nabij de centrale markthal- len te houden. Hier verzamelden zich ongeveer 2.000 personen.

Zij werden omstreeks half drie toegesproken door de voorzitter van het actie-comité, C.G. Heijt (bestuurder van de ABT en lid van de CPN, die ook in de vorige havenstaking van juli 1961 op de voorgrond trad). Hij deelde o.m. mede dat des ochtends tevergeefs was gepoogd toegang tot de werkgevers in het Havengebouw te krijgen. Daarop had men de eisen (o.a. een uitkering van f 100,-- ineens) maar in de brievenbus gedeponneerd. Het actie-comité wilde de staking voortzetten tot woensdag 23 oktober, des avonds half 6. Voor de volgende ochtend zou alsnog een bijeenkomst worden uitgeschreven. Heijt wekte de aanwezigen vervolgens op bij wijze van demonstratie gezamenlijk op te trekken naar de Dam. Aan dit verzoek werd gretig gevolg gegeven. Op het terrein voor het Koninklijk Paleis ontbond Heijt de demonstratie, die een ordelijk verloop had. (Een vergunning tot het houden van een optocht was niet aangevraagd.)

De bijeenkomst van de volgende ochtend had eveneens in de open lucht plaats, aan de oude Hemweg, en werd door ruim 3.000 personen bezocht. Heijt had hier weer de leiding. Hij stelde voor om ook tijdens de weekeinden werk te weigeren zolang de eisen niet zouden zijn ingewilligd. Na Heijt kwam een tiental personen aan het woord, die onderling van mening verschilden over de gewenste duur van de staking. Na ruggespraak met zijn mede-comité-leden deelde Heijt aan de verzamelde menigte mede, dat het bekende besluit werd gehandhaafd. Op 28 oktober zou opnieuw een vergadering worden belegd. Te ongeveer 12 uur ging men rustig uiteen. Op vrijdag 25 oktober verspreidde het actie-comité pamfletten, waarin de arbeiders werd verzocht tijdens het weekeinde te gaan posten bij de havenbedrijven. De bijeenkomst in

"Marcanti" op 28 oktober zond een telegram aan de in vergadering bijeen zijnde Stichting van de Arbeid, waarin de eisen onder de aandacht werden gebracht. Het actie-comité zou in de naaste toekomst zo nodig nieuwe "parolen" geven.

In Rotterdam werd op vrijdagmiddag 18 oktober, de daarop volgende nacht en op maandag 21 oktober bij enkele bedrijven door in totaal 400 à 500 havenarbeiders gedurende korte tijd gestaakt. Het OVB riep in een pamflet op tot een algemene sitdown-staking van 2 uur op 21 oktober. Slechts weinigen gaven hieraan gehoor. Onder het mom van een haven-actie-comité verspreidde ook de CPN enige pamfletten, die echter geen uitwerking hadden.

Demonstrerende bouwvakkers en straatmakers

Het "Amsterdams bouwvakcomité" (een communistische mantelorganisatie, die de laatste jaren meermalen van zich heeft doen spreken) riep op 24 oktober de bouwvakarbeiders op na de middagschaft deel te nemen aan een demonstratieve optocht, gevolgd door een bijeenkomst in enkele zalen van "Bellevue". De vergunning was aangevraagd door het comitélid H.W. Koopman (bestuurder van de ABWB en de CPN). De deelnemers verzamelden zich bij het Vondelpark, ingang Amstelveenseweg, waarna de stoet - circa 2500 man - voorzien van spandoeken naar "Bellevue" trok. Hier was slechts plaats voor circa 2.000 personen. In de zaal werd de bijeenkomst geopend door B.C. van der Kuil (bestuurder van de CPN en de ABWB). Hij gaf het woord aan de voorzitter van het bouwvakcomité, N.G. Staphorst (bestuurder ABWB en lid CPN), die de looneisen van de bouwvakarbeiders opsomde. Hij adviseerde de aanwezigen het werk de volgende dag normaal te hervatten "met het geweer aan de voet". Degenen die buiten hadden moeten blijven staan, werden toesproken door de bovengenoemde H.W. Koopman.

Een comité van straatmakers, werkzaam bij de Dienst van Publieke Werken te Amsterdam, heeft de laatste tijd, op instigatie van enkele communistische leden, eveneens activiteit ontwikkeld. Nadat dit achter de schermen was bekokstoofd, trok op 27 september een 400-tal straatmakers na de eerste schaft naar het stadhuis, alwaar een "initiatiefcomité" looneisen overhandigde. Op een vensterbank van het stadhuis staande bracht een comitélid, J. Moelee (een actieve CPN-er), hierover verslag uit aan de vakgenoten. Hetzelfde comité belegde op 29

oktober een bijeenkomst in 'Marcanti', alwaar werd afgesproken de volgende dag na de middagschaft opnieuw een demonstratie voor het stadhuis op touw te zetten, zo mogelijk tezamen met personeel van andere gemeentelijke diensten. Deze demonstratie heeft inderdaad plaats gehad.

Het accoord

Nu werkgevers en werknemers op 29 oktober in de Stichting van de Arbeid tot een vergelijk zijn gekomen, is het te verwachten dat de communisten thans zullen proberen de ontevredenheid aan te wakken over het feit dat geen uitkering ineens over 1963 werd verkregen.

STAKINGSOVERZICHT OKTOBER 1963.

Bedrijf : N.V. Werkspoor te Utrecht.
Aanleiding : onmiddellijke uitkering ineens over 1963 geëist.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : + 2500.
Aantal stakers : 30 (afd. apparatenbouw)
Duur van de staking : 1 dag (1-10-'63).

Bedrijf : Lettergieterij Tetterode te Amsterdam.
Aanleiding : 8% loonsverhoging en uitkering ineens geëist.
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : + 400.
Duur van de staking : één uur (2-10-'63) en 5 dagen (16 t/m 22-10-'63).

Bedrijf : N.V. R.S. Stokvis te Rotterdam.
Aanleiding : duurtetoeslag geëist.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : 350 (op stakende afdeling).
Aantal stakers : 200 (laad-, los- en magazijnpersoneel).
Duur van de staking : ½ dag (3-10-'63).

Bedrijf : N.V. Dieselbedrijf Kemper en van Twist te Dordrecht.
Aanleiding : het niet tijdig bekend maken v. percentage winstverdeling en loonsverhoging v. f 0,05 per uur geëist.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : loonsverhoging wordt uitbetaald.
Aantal werknemers : 219.
Aantal stakers : 90.
Duur van de staking : 1 uur (7-10-'63).

Bedrijf : N.V. Hema te Amsterdam.
Aanleiding : looneisen.
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 50 (magazijnpersoneel en chauffeurs).
Duur van de staking : 1 dag (7-10-'63).

Bedrijf : N.V. Industria te Rotterdam.
Aanleiding : secundaire verbeteringen geëist.
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 150.
Duur van de staking : ± 1 dag (7 en 8-10-'63).

Bedrijf : N.V. Kon. Staalfabrieken Demka te Utrecht.
Aanleiding : overplaatsing v. 3-tal modelmakers.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen, 2 werkweigeraars ontslagen.
Aantal werknemers : 2500.
Aantal stakers : onbekend (afd. modelmakerij).
Duur van de staking : 2 dagen (7 en 8-10-'63).

Bedrijf : Eerste Ned. Coöp. Kunstmestfabriek te Vlaardingen.
Aanleiding : kracht bij zetten aan gestelde looneisen.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : overeenstemming bereikt.
Aantal werknemers : 800.
Aantal stakers : 200.
Duur van de staking : 1 uur (9-10-'63).

Bedrijf : N.V. Kon. Weverij v.h. J.H. Meijerink en Zn. te Winterswijk.
Aanleiding : ontevredenheid over gewijzigd tarief- en wacht-
urenstelsel.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : gemiddeld loon over klachtperiode wordt uitbe-
taald.
Aantal werknemers : 324.
Aantal stakers : 22.
Duur van de staking : 1 uur (11-10-'63).

Bedrijf : Drukkerij v.h. Algemeen Handelsblad te Amsterdam.
Aanleiding : 8% loonsverhoging per 1-10 en \pm 10% loonsverho-
ging in nieuwe c.a.o.
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 350 (technisch personeel).
Duur van de staking : 2½ dag (11 t/m 13-10-'63).

Bedrijf : Amsterdams Havenbedrijf, Stoomvaart Mij. Neder-
land en Ver. Cargadoors Kantoor te Amsterdam.
Aanleiding : uitkering ineens geëist.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : \pm 250.
Duur van de staking : 2½ dag (11 t/m 13-10-'63).

Bedrijf : N.V. Heineken's Brouwerijen te Rotterdam.
Aanleiding : kracht bijzetten aan door vakbonden gestelde
eisen.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : 450.
Aantal stakers : 75.
Duur van de staking : 1 uur (18-10-'63).

- Bedrijf : Rotterdamse Havenbedrijven:
a. N.V. Thomsen's Haven Bedrijf
b. N.V. Stevedore Comp. Quick Dispatch
c. N.V. Hanno, N.V. Deka, N.V. Veltenaar
d. N.V. Korte Vaart
e. N.V. Nederlands Transport Bureau
f. N.V. Stuwadoor's Mij Müller en Co.
- Aanleiding : kracht bijzetten aan door vakbonden gestelde eisen.
- Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : 14.000.
Aantal stakers : onbekend.
Duur van de staking : a. enkele uren (18-10-'63).
b. enkele uren (18-10-'63), 1 dag (23 en 24-10-'63).
c. één uur (21-10-'63).
d. 1 dag (21-10-'63).
e. $\frac{1}{2}$ dag (23-10-'63).
f. $2\frac{1}{2}$ dag (25 t/m 27-10-'63).
- Bedrijf : Spanjaarden te werk gesteld in Rotterdamse haven.
Aanleiding : loongeschil.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : \pm 140 Spaanse werknemers keren terug naar hun vaderland.
Aantal werknemers : 160 Spanjaarden.
Aantal stakers : 160 Spanjaarden.
Duur van de staking : \pm 1 dag (22 en 23-10-'63).
- Bedrijf : Gehele havengebied van Amsterdam o.a.:
N.V. Stoomvaart Mij. Nederland, Amsterdams Havenbedrijf, Kon. Ned. Stoomboot Mij., Kon. Holl. Lloyd, N.V. Smuling's Haven Mij.
- Aanleiding : uitbetaling "vuil-werk"-toelage aan enkele havenarbeiders van SMN en weigering aan anderen, aangegrepen als aanleiding tot staking en demonstraties voor looneisen.
- Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : \pm 5.000.
Aantal stakers : \pm 5.000.
Duur van de staking : $2\frac{1}{2}$ dag (21 t/m 23-10-'63).
- Bedrijf : N.V. Leer's Vatenfabriek te Rotterdam.
Aanleiding : kracht bijzetten aan door vakbonden gestelde eisen.
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : 150.
Aantal stakers : 130.
Duur van de staking : $\frac{1}{2}$ dag (23-10-'63).

Bedrijf : N.V. Volma (fabriek voor zuivelwerktuigen) te Gorredijk.
Aanleiding : looneisen.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : 120.
Aantal stakers : 80.
Duur van de staking : \pm 1 uur (23-10-'63).

Bedrijf : Amsterdamse bouwvakarbeiders.
Aanleiding : deelneming aan oproep tot demonstratie voor looneisen.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : \pm 3.000.
Duur van de staking : enkele uren (24-10-'63).

Bedrijf : Personeel in dienst van Gemeente (vnl. straatmakers van PW) in Amsterdam.
Aanleiding : deelneming aan demonstratie voor looneisen.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : \pm 500.
Duur van de staking : enkele uren (30-10-'63).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
28 nov.- 2 dec.	Alg. Verg. Wereldvredesraad.	Warschau	WVR
november	5e Internat. conf. studenten reisbureaus.	Bulgarije	IUS
*november	Bijeenk. internat. commissie voor eenheid v. actie en anti-monopolies	Leipzig	WVV
december	Zitting Uitv. Comité Wereld Fed. Dem. Jeugd.	Djakarta	WFDJ
1963	Internat. bijeenk. v. jonge toeristen.	Hoge Tatra (Tsj.)	WFDJ
1963	Conferentie over Jeugdtoerisme.	?	WFDJ
1963	Eur. conf. Verzetsstrijders Nazi-slachtoffers.	?	FIR
1963	W. Eur. Conf. journalisten.	?	IOJ
30 mrt.- 4 april '64	8e Wereldcongres Juristen.	Boedapest	IVDJ
10-15 apr. '64	3e Internat. conf. VVI-Overheid.	Praag	WVV
*maart '64	7e Congres Ned. Vrouwenbeweging.	Amsterdam	NVB
18-21 mei '64	2e Internat. conf. VVI-Handel.	Warschau	WVV
mei '64	11e Internat. conf. VVI-Mijnbouw.	Moskou	WVV
zomer '64	Internat. stud. conf. over kolonialisme.	Sowjet-Unie	IUS
1964	Internat. conf. Werkende Jeugd.	?	WFDJ
*1964	Congres CPN.	?	CPN
1965	9e Wereldjeugdfestival (?).	?	WFDJ/IUS

* nieuw c.q. aangevuld.